

Erakondade Rahastamise Järelevalve Komisjoni protokoll nr 6

Koosolek toimus 27. augustil 2026 kell 10.00 – 12.00

Võtsid osa: komisjoni liikmed Heiki Sibul, Kaarel Tarand, Airi Mikli, Jaan Toots (videosilla teel), Tarmo Piirmann, Jevgeni Krištafovits (videosilla teel), Eduard Odinets (videosilla teel), Jüri Kaver ning komisjoni teenistujad Zoja Masso ja Katrin Laaniste

Puudus: Indrek Tarand

Juhatas: Heiki Sibul

Protokollis: Zoja Masso

Päevakord:

1. Priit Toobal – RK 2023 valimisvõlg
2. Ahti Kallikorm – keelatud annetus
3. Jaak Madison – EP 2024 – keelatud annetus
4. Isamaa Erakonna KOV 2025 valimisvõlg – keelatud annetus
5. E. E. täiendav pöördumine
6. VL Plaan B Narva Linna Pulss ja VL Plaan B Tartu – KOV 2025 valimiskulud
7. Erakondade sidusorganisatsioonidest
8. VL Ühine Setomaa – KOV 2025 valimiskampaania rahastamine

1. Priit Toobal – RK 2023 valimisvõlg

Komisjoni menetluses on Priit Toobali 2023. aasta Riigikogu valimistega seotud pikka aega tasumata valimisvõlg, mida Toobal on mitmeid kordi lubanud tasuda. Menetluse eesmärk on veenduda, kas võla tasumine toimub turutingimustel. Pärast komisjoni tingimuslikku otsust teha talle ettekirjutus, tasus Toobal kõik võlad ning tõendas ka viiviste tasumist, seega menetluse jätkamiseks ei ole enam alust.

Otsus:

Lõpetada menetlus.

2. Ahti Kallikorm – keelatud annetus

Komisjon on Ahti Kallikormile teinud keelatud annetuse tagastamiseks ettekirjutuse (nr 159). Keelatud annetus seisnes tema isikukeskse intervjuu avaldamises Tallinna linna rahastatavas väljaandes Kristiine Leht. Täna on ettekirjutus täidetud – Kallikorm on Tallinna linnale tagastanud keelatud annetuse summas 2 310 eurot.

Menetluse aruelul tõdeti muuhulgas, et menetluses kujundatud põhjendusi on võimalik kasutada komisjoni praktikana sarnaste juhtumite lahendamisel.

Otsus:

Lõpetada menetlus.

3. Jaak Madison – EP 2024 – keelatud annetus

Komisjon on Jaak Madisonile teinud keelatud annetuse tagastamiseks ettekirjutuse (nr 134). Keelatud annetusena käsitleb komisjon Euroopa Parlamendi fraktsiooni ID poolt tasutud kulud 2024. aasta Euroopa Parlamendi valimistele eelnenud ürituste käbiviimisel. Komisjoni hinnangul oli nimetatud

üritus ja selle reklaamikampaania Jaak Madisoni valimiskampaania ning keelatud annetuse väärtuseks oli 15 330 eurot. Madison vaidlustas ettekirjutuse Tallinna Halduskohtus, kes otsustas 1. juulil 2026 jätta kaebus ettekirjutuse tühistamiseks rahuldamata. Madison otsust ei vaidlustanud ja täitis ettekirjutuse. Erakonnaseaduse kohaselt tuleb keelatud annetus tagastada selle tegijale või selle võimatusel kanda riigi tuludesse. Kuna EP fraktsiooni ID käesolevaks ajaks ei eksisteeri, kandis Madison keelatud annetuse riigi tuludesse. Ühtlasi korrigeeris EKRE - Eesti Konservatiivne Rahvaerakond, kelle nimekirjas Madison kandideeris, oma EP 2024 valimiskampaania aruannet Madisoni lisandunud kulude võrra.

Otsus:

Lõpetada menetlus.

4. Isamaa Erakonna KOV 2025 valimisvõlg – keelatud annetus

Komisjon arutas Isamaa Erakonna KOV 2025 valimistega seotud võlgnevust oma kampaaniaagentuuri ees. Menetluse eesmärk oli välja selgitada, kas võlgnevuse tasumine toimus turutingimustel.

Menetluse algatamise aluseks oli eelkõige asjaolu, et erakonnale oli esitatud suures summa arve, mille maksetähtajaks oli antud 180-päeva. Komisjon leidis, et 180-päevane maksetähtaeg ei ole majandustegevuses tavapärane ning erineb oluliselt tavapärasest, so 30-päevasest maksetähtajast. Pikem maksetähtaeg võimaldas erakonnal kasutada võlausaldaja raha pikema aja jooksul ilma viivist tasumata ning võis seetõttu kujutada endast erakonnale antud soodustust.

Erakond jäi menetluse käigus seisukohale, et tasub viiviseid vaid juhul kui võlausaldaja seda nõuab ja lähtub võlgnevusega seotud viiviste tasumisel arvel märgitud maksetähtajast.

Komisjon leidis, et tegemist on erakonnale antud soodustusega, ning edastas erakonnale keelatud annetuse saamise kohta ärakuulamiskirja. Pärast seda tasus erakond kõnealuse arve ja pärast arve lõplikku tasumist võlausaldajalt saadud viivisearve summas 4 037,57 eurot, kus viiviste arvestamisel oli lähtutud 180-päevasest maksetähtajast.

Komisjon arutas keelatud annetuse rahalise väärtuse arvestamise aluseks olevat maksetähtaega ja saadud soodustuse arvestust. Kaks komisjoni liiget, kes ei olnud menetluse algatamise põhimõttega kursis, leidsid, et suure summa puhul võib pikema maksetähtaja kasutamine olla tavapärane äripraktika. Teised komisjoni liikmed rõhutasid erakonnaseadusest tulenevaid erisusi, erakondade võrdse kohtlemise vajadust ning riski, et tavapärasest soodsamad maksetingimused võivad kujutada endast keelatud soodustust või krediteerimist. Komisjoni esimees pani hääletusele küsimuse, kas jätkata senist praktikat ja arvestada viivitusega makstud arvete puhul tavapäraseks tingimuseks 30-päevast maksetähtaega.

Otsus:

Jätkata senist praktikat, mille kohaselt lähtutakse arvevõlgnevuste ning nendest tuleneva võimaliku soodustuse rahalise väärtuse arvestamisel turul tavapärasest 30-päevasest maksetähtajast – poolt 6, vastu 2 liiget (J. K. ja T. P.).

Komisjoni hinnangul on keelatud annetuse rahaline väärtus summa, mille erakond oleks 30-päevase maksetähtaja kohaldamisel pidanud tasuma, kuid mida ta ei tasunud. Komisjoni arvestuse kohaselt oleks 30-päevase maksetähtaja kohaldamisel tulnud arve tasumisega viivitamise eest tasuda viivist 15 102,86 eurot, erakond tasus 4 037,57, seega kujuneb keelatud annetuse väärtuseks 11 065,29 eurot.

Otsus:

Teha Isamaa Erakonnale ettekirjutus keelatud annetuse tagastamiseks ja määrata ettekirjutuse täitmise tagamiseks sunniraha 1 500 eurot – poolt 6, vastu 2 liiget (J. K. ja T. P.).

5. E. E. täiendav pöördumine

E. E. pöördumine puudutas Valimisliidu Kogukondade Viimsi 2021. ja 2025. aasta kohaliku omavalitsuse volikogu valimistega seotud kampaaniakulude õigsuse kontrollimiseks läbiviidud menetlust.

Komisjoni ametnik tegi ülevaate nüüdseks lõpetatud menetlusest.

Otsus:

Vastata pöördujale.

6. VL Plaan B Narva Linna Pulss ja VL Plaan B Tartu – KOV 2025 valimiskulud

Komisjon käsitles valimisliitude Plaan B Narva Linna Pulss ja Plaan B Tartu valimiskulude kohta saabunud täiendavat teavet. Ring FM-i andmetel olid saatearved esitatud Tartu ja Narva valimisliitude esindusõiguslikele isikutele, kuid arvetelt ei selgunud, kes need tegelikult tasus. Samuti jäi ebaselgeks, millise valimisliidu aruandes tulnuks vastavad reklaamikulud kajastada. Tartu juhtumi puhul viitas osa andmeid sellele, et arveid võis tasuda Tartu Hoiu-laenuühistuga seotud äriühing, kuid komisjonile esitatud materjalid ei võimaldanud teha lõplikke järeldusi 2025. aasta kulude kohta.

Arutati menetluste eristamist Narva ja Tartu osas, täiendavate küsimuste esitamist ning võimalikku pöördumist Politsei- ja Piirivalveameti poole. Politsei poole pöördumist peeti võimalikuks eeskätt juhul, kui komisjonil on põhjendatud kahtlus, kuid puuduvad volitused või võimalused vajalike tõendite saamiseks. Ühtlasi märgiti, et komisjon saab pärast seadusemuudatust küsida andmeid ka kolmandatelt isikutelt.

Komisjon leidis, et enne asja võimalikku politseile edastamise otsust tuleb teha veel üks täiendavate päringute ring. Täpsustada tuleb muu hulgas 2025. aasta raadio- ja meediakulude, Narva bussi ja plakati, arvete tegelike tasujate ning Tartu kohvikupidamisega seotud asjaolusid.

Otsus:

Jätkata menetlust ja esitada täiendavad küsimused asjaosalistele ning kolmandatele isikutele.

7. Erakondade sidusorganisatsioonidest

Komisjon arutas erakonnaseaduse muudetud sidusorganisatsioonide regulatsiooni ning selle rakendamise seotud tõlgendusküsimusi. Arutelu keskendus sellele, millised erakondadega seotud sihtasutused, mittetulundusühingud, noorte- ja naisteühendused, piirkondlikud organisatsioonid ning üleriigilised liikmeühendused võivad olla sidusorganisatsioonid ja millal laienevad neile erakonnaseadusest tulenevad aruandlus- ning järelevalvekohustused.

Tehti ettepanek saata erakondadele kiri, milles juhitakse tähelepanu muutunud regulatsioonile ning palutakse teavet sidusorganisatsioonide analüüsimise ja nendest teatamise kohta. Ettepaneku toetuseks märgiti, et kiri aitaks ennetada erinevaid tõlgendusi ja suurendada erakondade rahastamise läbipaistvust. Vastuväitena leiti, et järelevalveorgan ei pea üldjuhul subjektidele nende seadusest tulenevaid kohustusi eraldi meelde tuletama ning regulatsiooni sisu vajab enne pöördumist komisjonis täiendavat analüüsi.

Kirja saatmise ettepaneku hääletamisel jagunesid hääled võrdselt: neli komisjoni liiget hääletas ettepaneku poolt ja neli vastu. Komisjon kontrollis töökorra sätteid ning tões, et hääle võrdse jagunemise korral ei ole ettepanek saanud otsuse vastuvõtmiseks vajalikku häälteenamust. Seetõttu jäi otsus vastu võtmata.

Komisjon leidis, et vajaduse korral võib erakondade teavitamise küsimuse päevakorda võtta järgmisel koosolekul. Samuti peeti vajalikuks ette valmistada komisjoni töökorra täpsustus juhuks, kui hääletamisel jagunevad hääled võrdselt.

VL Ühine Setomaa – KOV 2025 valimiskampaania rahastamine

Komisjon käsitles valimisliidu selgitusi varasemate aastate kulude, alamdomeeni kasutamise ja 180 euro suuruse tasu kohta. Leiti, et alamdomeeni hinna turutaset on keeruline üheselt määrata ning esitatud kokkuleppe ja summa vaidlustamiseks ei ole piisavat alust.

Täiendavas pöördumises esinenud eksiarvamuse tõttu peeti vajalikuks selgitada, et füüsilisest isikust ettevõtja ei ole eraldi juriidiline isik. Komisjon ei tuvastanud asjaolusid, mis nõuaksid menetluse jätkamist.

Otsus:

Lõpetada Valimisliidu Ühine Setomaa suhtes algatatud menetlus ja saata pöördujale selgitav vastus.

(allkirjastatud digitaalselt)

Heiki Sibul

koosoleku juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)

Zoja Masso

protokollija